

SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞİRKET OLMANIN FAYDALARI

Yrd. Doç. Dr. **Aydın Nevin**, Artvin Çoruh Üniversitesi <nevin.aydin@gmail.com>

THE BENEFITS OF BEING A SUSTAINABLE COMPANY

Assistant Professor, Dr. **Aydın Nevin**, Artvin Choruh University <nevin.aydin@gmail.com>

ПРЕИМУЩЕСТВА УСТОЙЧИВОЙ КОМПАНИИ

Айдын Невин, и. о. доц., д-р, Университет Артвин Чорух <nevin.aydin@gmail.com>

Özet

Günümüzde sürdürülebilirlik, doğal kaynakların bilinçli kullanımına değer veren ve çevresel kaliteye korumayı taç yapan, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını tehlikeye sokmadan ihtiyaç olan kaynakları en iyi şekilde kullanmayı sağlamaktır. Sürdürülebilir şirketler toplumsal çıkarları göz önünde tutarak, çevresel sorumluluğuda kendilerinin bir parçası gibi görerek dünya da değişimler yaratmışlardır. Şirketler, sürdürülebilirliğin yarattığı risk ve fırsatları anlayabilmek için ürün ve hizmetlerini yeniden düzenlemeleri gerekir. Bu düzenlemeyi en iyi yapabilen şirketler varlıklarını devam ettirebilirler. Sürdürülebilirlik, şirketleri uzun ömürlü olmayı ve rakipleri karşısında farklı olmayı sağlar. Bu çalışmada sürdürülebilirliğin sağladığı fırsatlar tartışılmıştır.

Anaktar kelimeler: sürdürülebilirlik, prensipleri, avantajları.

Abstract

Nowadays, sustainability is to make use of the resources that are most needed, valuing the conscious use of natural resources and protecting environmental qualities, without endangering the future generations' own needs. Sustainable companies have created changes in the world by considering their social interests as part of their environmental responsibility. Companies need to reorganize their products and services in order to understand the risks and opportunities that create sustainability. Companies that can make the best of this arrangement can keep their assets. Sustainability ensures the longevity of the companies and give them advantages over their competitors. Opportunities for sustainability are discussed in this study.

Keywords: sustainability, principles, advantages.

Аннотация

Сегодня быть устойчивой компания может в том случае, если способна использовать ресурсы, в которых она нуждается наилучшим образом, не ставя под угрозу потребности будущих поколений, осознанно использовать природные ресурсы, сохраняя качество окружающей среды. Устойчивые фирмы преобразуют мир в интересах общества, беря на себя экологическую ответственность, порой идут на риск, реорганизуя свое производство или услуги. Проявляя гибкость, компании смогут выжить. Устойчивость позволяет компаниям быть долгожителями и выделяться среди конкурентов. В статье рассматриваются возможности, предоставляемые устойчивостью.

Ключевые слова: устойчивость, принципы, преимущества.

1. Giriş

1980'lerden itibaren sürdürülebilirlik kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Kökeni Latince "Sustinere" kelimesinden türetilen "sürdürülebilirlik" (Sustainability) kelimesi sürdürmek, devam ettirmek, desteklemek, var olmak anlamlarını taşımaktadır (Onions, 1964: 2095) [5]. Birçok alanda kullanılan kavram insan geleceğinin korunma altına alınması amacıyla kaynakların iyi kullanılması iktisat, sosyal adalet, çevre yönetimi ve bilimi, işletme yönetimi, politika ve hukuk konularını bir

araya getirmiştir. Aynı zamanda demokrasi, hak, dürüstlük ve diğer birçok önemli kavramları içerisinde bulundurur (Wilson, 2003: 1) [7].

Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma kavramları doğanın değişikliğe uğramasıyla dünyamızda son yıllarda çok tartışılan konular arasında yer almaktadır. Dünya bankasının tanımına göre Sürdürülebilir Kalkınma, “insanların karşı karşıya oldukları fırsatları korumak ve arttırmak amacıyla varlıklarını devam ettirme sürecidir”. Sürdürülebilir Kalkınma kavramı ekonomik, çevresel ve sosyal sürdürülebilirliği içine alır. Buda fiziksel, doğal ve beşeri yatırımın en iyi şekilde yönetilmesiyle gerçekleştirilebilir (Soubbotina, 2004:144) [6]. Sürdürülebilirlik konusu, enerji, ekonomi ve çevre unsurlarından oluşmaktadır. Ulusal ve Uluslararası çevre örgütlerine kadar uzanan çok geniş bir zincirin bileşenleridir. Sürdürülebilirlik kavramı ile ilgili olarak farklı alanlarda farklı yaklaşımlar geliştirilmiştir. Şirketleri sürdürülebilir yapan bazı güçler vardır. Bunlar bazı firmaların maddi güçlerini kaybetme kaygısı yaratırken, bazıları için kurumsal bir kimlik yaratmada gerekli olduğu düşünülerek sosyal sorumluluk davranışı sergiler. Firmalar kar amacıyla kurulan ticari kuruluşlardır. Şirketler çevreyi kirletmeleri konusunda kendilerini sorumlu hissetmeleri, eğitilmiş tüketicilerin artması rakiplerin çoğalması firmaların buldukları pazarda misyon ve vizyonlarının değişmesine sebebiyet verir. Sürdürülebilir kalkınma, günümüz dünyasında hem etik, hem sosyal hem de teknolojik bir takım sorunları içine alan bir kavram olarak ortaya çıksada, bazı zaman kurumsal bir sorun olarak değerlendirilmektedir (Hoverstadt & Bowling., 2005:131) [2]. Şirketler için sadece kâr maksimizasyonunun hedeflendiği günler geride kaldı. Yeni dünya düzeninde şirketlerin kâr elde etme amacının, toplumsal çıkarlar ile paralel olabileceği bir “kazan-kazan” ilişkisi kurulması beklenmektedir. Yani, artık şirketlerin sadece şirket ortaklarına karşı değil, tüm paydaşlarına karşı sorumlulukları bulunmaktadır. Paydaşlarının beklentilerini değerlendirmeden geleceğe yatırım yapan, çevresel, sosyal ve kurumsal yönetime ilişkin riskleri göz ardı ederek, yalnızca ekonomik sürdürülebilirliğe odaklanan işletmelerin günümüz şartlarında rekabet gücünü koruması veya artırması mümkün değildir. Günümüzde paydaşlar şirketlerden sorumlu bir tüzel vatandaş olmalarını beklemekte, şirketin hangi yöntemlerle katma değer yarattığına ilişkin daha fazla bilgi ve şeffaflık talep etmektedir. Dünyada sektör bazında büyüme trendleri incelendiğinde enerji sektöründe rüzgâr enerjisinin, turizm sektöründe eko-turizmin, yatırım alanında sosyal sorumlu yatırımların, tarımda organik tarımın en hızlı büyüyen alanlar olduğu görülecektir (Deloitte El Kitabı, 2008) [14].

2. Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik ile paydaşları iş süreçlerine katmak ve faaliyetler için farklı gruplardan geri bildirim almak yeni ürünleri, süreçleri ve piyasaları keşfetmeye katkıda bulunabilir. Sürdürülebilirlik bakış açısı ve buna dair çözümler aramak ister istemez yaratıcı düşünceleri ve inovasyonları ortaya çıkaracaktır. Dünyada yapılan inovasyon çalışmalarına bakıldığında, yeşil inovasyonun önde olduğu ve birçok kurumun uzun dönemde ayakta kalmak için bu metodu uyguladığı görülmektedir. Tıpkı, tüketicilerin taleplerinin dikkate alınması ile daha yüksek enerji tasarrufu sağlayan beyaz eşyalar üretilmesi ya da hibrid otomobiller üretilmesi gibi. Bu tür yenilikçi yaklaşımlar şirketlere sektörlerinde rekabet avantajı sağlayacaktır (Borsa İstanbul, 2014) [11].

Kurumsal yönetim, sürdürülebilir bir şirket olmanın önemli bir ayağıdır. Kurumsal yönetim kalitesinin artırılması, düşük sermaye maliyeti, finansman olanakları ve likiditenin artması, krizlerin daha kolay atlatılması neticesinde, iyi yönetilen şirketlerin ömürlerinin uzaması anlamına gelmektedir (Hithcock & Willard, 2009) [1].

Najdeska ve Rakicevik (Najdeska & Rakicevik, 2012) [4] sürdürülebilir gelişme kavramını, aşağıdaki temel ilkelere bağlamaktadır:

- Çevresel sürdürülebilirlik ilkesi, yaşamsal ekolojik süreçleri geliştirerek, biyolojik çeşitliliğe ve biyolojik kaynaklara uyumlu olacak şekilde korunmasını sağlayarak geliştirir.
- Sosyal sürdürülebilirlik ilkesi, toplum bireylerinin güçlendirilmesine katkıda bulunurken, toplum gelişiminin, geleneksel değerleri ile uyumlu olacak şekilde gerçekleşmesinin sağlanmasıdır.

• Sürdürülebilirlik ilkesi, insan topluluğunun, kültürel değerleri ile uyumlu olması için kültürel gelişme sağlar, aynı zamanda kendi kimliğinin güçlendirilmesine etki eder. Sürdürülebilir ekonomik gelişme ilkesi, etkin bir planlama ilkesi ile kaynakların gelecek kuşakların kullanabilecekleri şekilde yönetilmesini gerçekleştirir.

3. Sürdürülebilir Üretim

Çevre kirliliğine yol açmayan,

Enerji ve doğal kaynakları koruyan,

Ekonomik koşullarda uygulanabilir,

Çalışanlar, toplum ve tüketiciler açısından güvenilir ve sağlıklı,

Tüm çalışan insanlar için sosyal ve yaratıcı bir şekilde fayda sağlayan, sistemler kullanılarak, mal ve hizmetlerin yaratılmasıdır.

Eğer üretim sürdürülebilir ise çevre, çalışanlar, toplum ve kuruluşların için fayda sağlar. (Anon, 2012) [9].

Sürdürülebilir Üretim, hammaddenin üretiminden son ürün haline gelinceye kadar ürünün ekonomik ömrü boyunca çevresel, sosyal ve ekonomik açıdan olumsuz etkisinin en aza indirildiği üretim şeklidir (Sürdürülebilir üretim, 2017) [15].

3.1. İmalat Sanayinde Sürdürülebilir Üretim Göstergeleri (Sürdürülebilir Üretim Göstergeleri, 2017) [16]

A) Atık Yoğunluğu

1. Toplam atık yoğunluğu: Toplam atık miktarının (kg) faktör maliyetiyle katma değere (TL) oranı

2. Tehlikeli atık yoğunluğu: Tehlikeli atık miktarının (kg) faktör maliyetiyle katma değere (TL) oranı

B) Sera Gazı Yoğunluğu

3. CO₂-e Yoğunluğu: Birincil sera gazlarının toplam karbondioksit eşdeğeri cinsinden miktarının (ton CO₂-e) faktör maliyetiyle katma değere (TL) oranı

C) Su Verimliliği

4. Su verimliliği: Faktör maliyeti ile katma değer (TL) çekilen su miktarına (m³) oranı

D) Atık Geri Kazanım Oranı

5. Tesis içi geri kazanım oranı: Tesis içinde geri kazanılan atık miktarının (kg) toplam atık miktarına (kg) yüzdelik oranı

6. Tesis dışı geri kazanım oranı: Tesis dışında geri kazanılan atık miktarının (kg) toplam atık miktarına (kg) yüzdelik oranı

E) Çevresel Harcama ve İstihdam

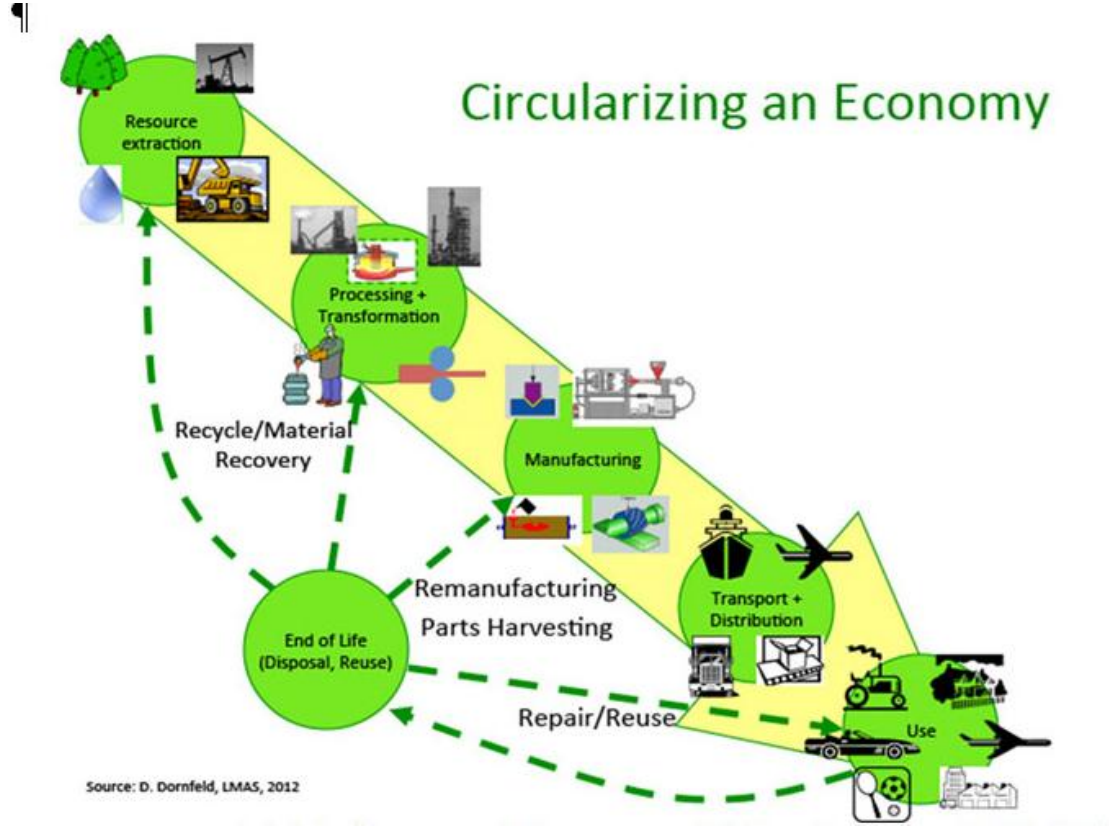
7. Çevresel harcamaların katma değere oranı: "Toplam çevresel harcamaların" (hizmet alımı harcamaları, ekipman, sarf malzeme alımları, enerji kullanımı vb. harcamalar ile yatırım harcamaları) (TL), "faktör maliyeti ile katma değere" (TL) oranı (%)

8. Çevresel istihdam oranı: "Çevresel istihdamın" (çevresel faaliyetlerde tam zamanlı eşdeğer birimlerde ücretli çalışan sayısı) (tze), "toplam istihdama" (tüm tam zamanlı eşdeğer birimlerde ücretli çalışan sayısı) (tze) oranı (%).

Şekil 1. İmalat Sanayi Sürdürülebilir Üretim (Sürdürülebilir Üretim Göstergeleri, 2017) [16]

3.2. Sürdürülebilir Üretimin Prensipleri (Anon, 2012) [9]

Şekil 2. Ürünün geri dönüşüm süreci (CleanTechnica, 2012) [13]

- Ürünler ve ambalajlar yaşam döngüleri boyunca güvenli ve çevreye zarar vermeyecek şekilde tasarlanır.
 - Hizmetler tüketicilerin ihtiyaçlarını karşılamak, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını sağlamak için yeniden düzenlenir.
 - Atıklar, ekolojik açıdan uygun olmayan yan ürünlerin kullanımı azaltılır, bertaraf edilir ya da geri dönüştürülür.
 - Kimyasal maddeler ya da fiziksel ajanlar gibi, insan sağlığını tehdit eden ve çevrede tehlike bırakan maddeler ortadan kaldırılır.
 - Enerji ve materyaller tüketilmez, istenilen amaca en uygun enerji ve materyal formu kullanılır.
 - İş yeri ve teknolojileri kimyasal, ergonomik ve fiziksel tehlikeleri en aza indirecek şekilde tasarlanır.
 - İş, çalışanların verimliliğini ve yaratıcılığını koruyacak ve geliştirecek şekilde tasarlanır
 - Yetenek ve kapasitelerin sürekli gelişimi için, çalışanların güvenliği ve refahı göz önünde bulundurulur
 - İşyerinin çevresindeki topluluklar saygın ve ekonomik, sosyal, kültürel ve fiziksel yönler gözönünde bulundurularak geliştirilir.
 - Şirket ya da kurumun uzun vadeli hayatta kalmasını sağlar.
 - Sürdürülebilir Üretim
- Yukarıdaki şekilde görüldüğü gibi, ürün tamiri ve yeniden kullanımı, parçaların toplanması, yeniden üretilmesi ve yeniden dağıtılması, materyallerin geri kazanılması, yeniden işleme ve geri dönüşüm işlemleri bir döngü içinde tanımlanır (CleanTechnica, 2012).

3.3. Sürdürülebilir Üretim Stratejileri

Jeswiet (2007: 29-30) [3] göre çevreye duyarlı üretim özellikleri:

- Çevre sorunlarını ortadan kaldırmak, insanların ihtiyacı olan ürünleri üretmektir.
- Tüketim alışkanlıklarını en aza indirilmelidir.
- Kütle üretimi standart bir üretimdir.
- Bütün ürünler tasarlanır ve sonra üretilir.
- Her ürün tasarımının çevreye bir etkisi vardır.
- Ürün tasarlanırken doğru karar verilmesi gerekir.
- Tasarımcı, tasarım aşamasında çevreye zarar vermeyen ürünleri tasarlamalıdır.
- Doğayı korumak gerekir.

4. Sürdürülebilir Şirket Olmanın Faydaları

Sürdürülebilir şirket olmanın faydaları (Benefits of Becoming a Sustainable Business, 2016) [10] aşağıda verilmiştir.

- Geliştirilmiş marka imajı rekabet avantajı sağlar. Doğal Pazarlama Enstitüsü 53.000'den fazla ABD tüketicisini araştırırken, tüketicilerin yüzde 58'inin bir şirketin malları ve hizmetleri satın alırken, çevre üzerindeki etkisini göz önünde bulundurduklarından, sürdürülebilir şirketlerin daha fazla satış yaptıkları gözlenmiştir.

- Verimlilik artırılarak ve maliyetler azaltılabilir. Maliyetin düşürülmesi aynı zamanda, gereksiz ışıkları ve yalıtım duvarlarını kapatarak, jeotermal ısıtma ve soğutma sistemlerinin kurulması ile enerji tasarrufu sağlanır

- Devletler iklim değişikliği, azalan enerji kaynakları ve çevresel etkilere karşı, çevreyi korumak için yeni düzenlemeler yürürlüğe koymaktadırlar.

- Çevreyi koruma amaçlı yetiştirilen yeni nesiller, ekolojik felaketler ve sosyal refah skandallarına karşı sürdürülebilir olmayan şirketlerle alışveriş yapmak istememektedirler.

- Atıkları azaltılması gereklidir. 1990'lı yıllardan beri, geri dönüşüm için boş kutuları toplanması kağıt atıkların azaltılması, dolayısıyla ağaçların koruma altına alınması, ürünlerin değer analiziyle (yeniden işleme veya daha az hammadde kullanan yeni prosesler geliştirme, daha az malzeme boşa harcamayı) tasarlanması, LED ışıklar ile daha az enerji kullanımı sağlanmaktadır.

- Sürdürülebilirlik maliyetleri düşürerek verimliliği ve karı artırır. "Deutsche Bank tarafından yapılan bir araştırmada," Sürdürülebilirlikle ilgili karları nasıl elde edebiliriz? Sorusuna karşılık Çevresel, sosyal ve yönetsel faktörlerin yüksek olduğu şirketlerde, orta ve uzun vadede pazarda daha iyi performans gösterdikleri görülmüştür.

5. Sürdürülebilir Şirket Olmanın Kazançları

Sürdürülebilir şirket olmanın kazançları (Borsa Gündem, 2017) [12] aşağıda verilmiştir.

- Maddi tasarruf, Sürdürülebilirlik ilkelerine sahip şirketlerin iş modelleri, gerek üretim gerekse operasyon maliyetlerinde önemli derecede azalma sağlıyor.

- Sürekli büyüme ölçek ekonomilerindeki avantajlarından dolayı üretilen mamullerin maliyetlerinin düşmesine sebep olur

- Müşterinin odaklı şirketler örneğin Wal-Mart gibi global şirketler çevreye duyarlı davranarak mal veya hizmet satın alırken tedarikçilerinin sürdürülebilirlik ilkelerine uymalarını istemekte, Her yıl sürdürülebilirlik raporlar hazırlamaktadırlar.

- İnovasyonu gündeme getirerek, üretim maliyetlerini azaltmak için iş süreçlerinde yenilik yapmaktadırlar.

- Bir şirketin topluma değer katması, insanlığın sorunlarına çözüm bulması şirket çalışanlarını gururlandırıyor. Aile ve arkadaş çevresinde daha saygın konuma getiriyor. Çalışanların şirketine olan bağlılığı artarak, verimliliği artırıyor.

- Çalışanların özlük hakları yanında, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarının önemsenmesi 'sürdürülebilirlik çalışmaları' kapsamına girmektedir. Bu sebeple, tüm çalışanların kişisel eğitimlerini dikkate alınarak bir yandan personelini donanımlı hale getiren şirketler, yaşadığı

topluma değer katan ve çevresine örnek bireylerin oluşmasını sağlamakta ve toplumsal kaliteyi yükseltmektedirler.

- Günümüzde, tüketiciler insana, doğaya kısaca tüm canlılara değer veren ürünleri tüketmek istemektedirler. Marka bağımlılığı ve fiyat ikinci planda yer almaktadır.

- Pazarlar ve şirketler bir zicirin elemanlarıdır. Sürdürülebilirlik raporları, paydaşlar, rakipler, bürokratlar ve başka ülkelerdeki sektör temsilcileri tarafından düzenli şekilde takip edilmektedir. Rapor yayımlayan şirketlerin CEO'larından orta düzey yöneticilerine kadar tüm çalışanlar geçmiş performansını karşılaştırıp, gelecekteki hedeflerini belirleyerek pazarlarda olumlu yönde değerler yaratıyorlar.

- Sürdürülebilirlik raporlarını düzenli olarak yayımlayan ve dış denetime tabi tutan şirketler, yerel ve evrensel düzeyde örnek konuma geçerek finansal kaynaklarını artırıyorlar. Böylece çevresel risk taşıyan yatırımların kredi bulması zorlaşırken, çevreye duyarlı yatırımların kredi bulması kolaylaşmaktadır.

- Uluslararası pazarlarda, ihalelerde ve ortaklık görüşmelerinde etkin ve aranan kuruluş olmanın bir yolu da sürdürülebilirlik ilkelerini uygulamaktır.

6. Sonuç

Sürdürülebilir üretim kavramı kısa dönem kararlardan daha çok uzun dönemdeki kararlarda değer yaratmaktır. Sürdürülebilirlik iyi tasarlanmış ürünlerle, bilgi teknolojilerini kullanmakla, eğitilmiş ve yaratıcı çalışanlarla geliştirilebilir.

Eğer şirket sürdürülebilirlik prensiplerini sağlıyorsa, küresel pazarlarda, toplum içinde geleceği için fayda sağlar. Şirketler çevre koşullarına uyumlu ve çevreci olarak yarattıkları ürünlerle sürdürülebilir olabilirler. Örneğin: Atıksu geri kazanılarak, enerji kullanımını azaltılarak veya alternatifleri kullanılarak, böylece alternatif enerji kaynakları kullanılarak enerji kullanımı azaltmanın yanında emisyon salımını azaltılır, doğal kaynaklar korunur, yeniden kullanım ile hammadde kullanımını azaltabilir, maliyetlerini düşürebilir,

Sürdürülebilir olma, firmalar için fırsatlar yaratabilir. Müşteri odaklı olma, müşteri sadakati firmanın marka değerini artırabilir. Sürdürülebilir olma yeni yatırımları artırmada ve yeni pazarlara açılmada fırsat yarabilmektedir. Sürdürülebilir uygulamalar süreç verimliliğini artırarak, kaynakların daha iyi kullanılmasını sağlayacağından maliyetleri düşürecektir.

Atıkları azaltma, malzemenizi tekrar kullanılabilir hale dönüştürme üretimde malzeme kullanımında azalma sağlarken şirketi verimli ve karlı duruma getirir. Üretim fiyatlarındaki azalmalar tüketiciyi de daha kolay daha fazla alabilme konumuna getirecektir. Bu sayede az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki işletmelere daha fazla rekabet avantajı sağlanıp uluslararası pazarlara açılmalarını desteklenmiş olacaktır (UNIDO, 2008) [8].

Kaynaklar

1. Hithcock D. The Business Guide to Sustainability, Practical Strategies and Tools for Organisations / D. Hithcock, M. Willard. Second Edition, 2009.

2. Hoverstadt, P. Organizational Viability as a Factor in Sustainable Development of Technology / P. Hoverstadt, D. Bowling // International Journal of Technology Management and Sustainable Development. – 2005. – Vol.4, No.2. – Pp.131-146.

3. Jeswiet, J. Design for the Environment / Ed: Myer Kutz. Environmentally Conscious Manufacturing, Hoboken, N.J.: John Wiley and Sons, 2007. – Pp. 29-44.

4. Najdeska, K. A. Planning of Sustainable tourism development / K. A. Najdeska, G. Rakicevik // Procedia-Social and Behavioral Sciences. – 2012. – No.44. – Pp. 210-220.

5. Onions, C. T. (Ed). The Shorter Oxford English Dictionary. – Oxford: Clarendon pres., 1964.

6. Soubbotina, T. P. Beyond Economic Growth: An Introduction to Sustainable Development. Second Edition. – Washington: The World Bank, 2004.

7. Wilson, M. Corporate Sustainability; What Is IT And Where Does It Come From? // Ivey Business Journal. – 2003. – March/April.
8. UNIDO (2008). Türkiye’de Kurumsal Sosyal Sorumluluk Değerlendirme Raporu.
9. Anon (2012). Retrieved from <https://firatozel.wordpress.com/2012/12/11/surdurulebilir-uretim-sustainable-production/>
10. Benefits of Becoming a Sustainable Business (2016).
<https://www.environmentalleader.com/2016/03/6-benefits-of-becoming-a-sustainable-business/>
11. Borsa Istanbul (2014). Retrieved from <http://www.borsaistanbul.com>
12. Borsa Gündem (2017). www.borsagundem.com/
13. CleanTechnica (2012). <https://cleantechnica.com/2012/04/15/green-manufacturing/>.
14. Deloitte Yatırımcı İlişkileri El Kitabı (2008).
15. Sürdürülebilir Üretim (2017). Retrieved from <http://www.suratam.org/surdurulebilir-uretim>
16. Sürdürülebilir Üretim Göstergeleri (2017), <http://vi.sanayi.gov.tr/sug/>